

2015-04-10

Fråga-svar

Serbien/Kosovo: Krigsförbrytare, romer och myndighetsskydd

Fråga

- Hur är situationen i Kosovo för fd medlemmar i den serbiska armén som begått krigsbrott?
- Hur är situationen i Serbien för fd medlemmar i den serbiska armén som begått krigsbrott?
- Hur är situationen för romer i Kosovo och Serbien?
- Vilken möjlighet finns det för krigsförbrytare och romer att få myndighetsskydd i Kosovo?
- Vilken möjlighet finns det för krigsförbrytare och romer att få myndighetsskydd i Serbien?

Svar

Behandling av krigsförbrytare i Kosovo

Specifika exempel på hur bekräftade krigsbrottslingar behandlas i Kosovo har inte gått att hitta, men rädslan för attacker omnämns i flera källor. I en rapport från 2011 beskrev United Nations Security Council hur invånare i Klinë/Klina och Deçan/Dečani motsatt sig återvändande av kosovoserber och grundlöst påstått att de återvändande var krigsbrottslingar. Trots att myndigheterna försökte medla valde vissa kosovoserber att inte återvända (United Nations Security Council 2011).

Human Rights Watch (HRW) återgav i en rapport från 2011 hur etniska albaner i Istok kastat sten på återvändande serber och även ordnat protester då rykten spritts att det bland de återvändande fanns krigsförbrytare. Trots att UNHCR förnekade förekomsten av krigsförbrytare och kosovanska och

internationella myndigheter fördömde förekomsten av våld förstördes tre av de återvändandes hus (HRW 2011).

Även Balkan Insight rapporterade samma år hur återvändande serber skuldbelades för händelser under kriget och attackerades, drevs bort från sina hus eller övergav sina hus av rädsla för hämndattacker (Balkan Insight 2011).

Attacker mot olika minoriteter förekommer; dock omnämns inte krigsbrottsmisstankar i samband med dessa. Amnesty International (AI) (2015) skriver "Violence in the north of Kosovo, inter-ethnic attacks and discrimination against minorities continued." USDOS (2014a) beskriver händelser då kosovoserber och kosovobosniers hus attackerats med handgranater och AI (2013) redogör i en annan rapport att återvändande kosovoserber mottagit hotfulla brev och återvändandes hus bränts ned i området Klinë/Klina vid två tillfällen.

Behandling av krigsförbrytare i Serbien

Human Rights Watch (HRW) konstaterade i sin årliga rapport att åtalerna för krigsförbrytelser går långsamt och saknar politiskt stöd (HRW 2015). I en intervju med Associated Press (AP), publicerad i brittiska Daily Mail, berättar Serbiens huvudåklagare för krigsbrott hur han och hans medarbetare hotats och attackerats i nationalistisk media när åtal väckts mot vissa misstänkta krigsförbrytare (Daily Mail 2015).

2014 rapporterade Balkan Insight att kampanjgruppen Women in Black i mars utfört en tyst protest för att minnas offren för kriget i Kosovo 1999 och krävde att myndigheterna skulle ställa de skyldiga till svars (Balkan Insight 2014). AI beskrev i en senare rapport hur fyra medlemmar av gruppen attackerades och skadades i Valjevo i augusti samma år (AI 2015).

I en respons skriven av den australiensiska Refugee Review Tribunal (RRT) beskrivs hur MR-aktivister, journalister och andra som kämpar för ansvarsskyldighet för krigsbrott och kritiserar organiserad brottslighet, regelmässigt hotas av både myndigheter och icke-statliga aktörer, inklusive media. RRT exemplifierar med några MR-organisationer som anklagats försöka fördärva den serbiska staten när de krävt ansvarighet för krigsförbrytelser (Australia. Refugee Review Tribunal (RRT) 2010).

I en artikel från 2011 citerar Balkan Insight en företrädare för Humanitarian Law Center, som beskriver de serbiska myndigheternas samarbete med Krigsbrottstribunalen som "a distressing obligation, the necessary price for joining the European Union" (Balkan Insight 2011). I samma artikel intervjuas en serbisk journalist som konstaterar att "when faced with irrefutable evidence [of war crimes], people tend to shrug, say 'bad things happen in wartime' and then change the subject" (Balkan Insight 2011).

Kontrasterande beskriver en EU-rapport att bristen på upprättelse för de gångna brotten mot mänskliga rättigheter lett till ”impunity of war criminals as well as in an individual pursuit of the truth and reparation by victims” (EU Council of Europe, EU Commissioner for Human Rights 2011, s. 4).

Situationen för romer

Kosovo

United States Department of State (USDOS 2014b) om romer i Kosovo:

Many Roma believed that they would be at risk if they returned; they claimed that Kosovo Albanians and the Kosovo government assumed that many Roma displaced from Kosovo had been Serb collaborators during the Kosovo conflict. (s. 13)

Även i en Amnesty-rapport från 2010 beskrivs hur romer sammanlänkas med kosovoserber och ofta betraktas som allierade med den serbiska minoriteten. Rapporten redogör även för hur myndighetsföreträdare och andra etniska albaner vid olika tillfällen uttalat att de återvändande grupperna med romer inkluderat krigsbrottslingar som inte borde få återvända till Kosovo (AI 2010, s. 24).

Generellt anses romer vara en utsatt grupp i Kosovo. Europeiska Kommissionen skriver i en rapport: ”In general, Roma, Ashkali and Egyptian communities continue to face major challenges, notably difficult socio-economic circumstances, a lack of education, weak health care and discrimination.” (European Commission 2014, s. 21)

Serbien

Romer i Serbien diskrimineras som mest inom arbete, utbildning, sjukvård och boende, enligt en USDOS-rapport. Kommissionären för jämställdhet rapporteras vara bekymrad över romernas utstötthet och myndigheternas bristfälliga respons på hatbrott, hot och attacker mot romer (USDOS 2014b, s. 28).

Norska Landinfo (2014) gör följande bedömning av romernas situation i Serbien:

Etter Landinfos vurdering er det rettslige minoritetsvernet i Serbia, slik EU-kommisjonen har trukket frem (2013, s. 11 og 47), i all hovedsak i samsvar med internasjonale standarder. Det er videre vår oppfatning at dette regelverket i stor grad blir fulgt opp. Samtidig er det imidlertid slik at fattigdom og dårlige leveforhold i mange tilfeller gir rom dårlige forutsetninger for å utøve sine minoritetsrettigheter. (s. 10)

Myndighetsskydd

Kosovo

Ingen information har hittats om myndighetsskydd specifikt för personer anklagade för krigsbrott begångna för den serbiska sidan. Om rätts- och säkerhetssektorn generellt i Kosovo skriver USDOS (2014a):

The Serbian government continued operating an illegal parallel judicial system in majority Serb municipalities during the first nine months of the year but stopped taking new cases on October 1 as part of the implementation process of the normalization agreement. (s. 11)

International organizations and NGOs reported corruption remained a serious problem. A lack of effective judicial oversight and general weakness in the rule of law contributed to the problem. There was a widespread public perception of pervasive governmental corruption. (s. 22)

The law specifically prohibits discrimination based on race, gender, ethnic origin, disability, language, sexual orientation, or social status. The government did not effectively enforce these prohibitions. (s. 25)

The security environment in the north remained unpredictable, and authorities recorded 43 incidents including explosions, vehicle arson, and exchanges of gunfire during the first three months of the year. EULEX and KFOR repeatedly intervened to prevent clashes between ethnic groups. The roadblock on the main bridge in Mitrovica/Mitrovica continued to impede freedom of movement. (s. 30)

I Migrationsverket rapport *Minoriteter i Kosovo* (2013) sammanfattas romernas situation inom rätts- och säkerhetssektorn så här:

Enligt UNHCR:s företrädare saknar minoriteter tillit till de kosovanska rättsvårdande myndigheterna och deras vilja och förmåga att intervensera i fall av säkerhetsincidenter. Myndigheternas ingripanden är inte garanterade. Det finns en oro inom minoritetsgrupperna för att de om så krävs inte skulle skyddas. Bilden måste dock enligt företrädaren balanseras; det finns exempel på problem vad gäller minoriteters säkerhet, men även propaganda. Alla fall måste bedömas individuellt. Enligt företrädaren kan det i vissa fall finnas fog för förekommande farhågor bland minoritetsgrupperna.

Enligt en internationell organisations företrädare i Pristina finns det, som nämnts ovan, en motvillighet hos den kosovanska polisen att identifiera etniska motiv som kan ligga bakom brott. Polisen reagerar dock i akutlägen, särskilt när det gäller konflikter mellan etniska albaner och serber. (s. 35)

En internationell organisations företrädare i Pristina betonar, såvitt gäller huruvida polisen reagerar i akuta fall som drabbar RAE, att det är svårt att säga hur det ser ut i praktiken. Myndigheter och offentliga företrädare beklagar säkerhetsincidenter som drabbar serber, men visar inte samma reaktion när sådana incidenter drabbar RAE.

Enligt en internationell organisationens företrädare i Mitrovica blir romer som anmäler brott i Kosovo söder om Ibar inte bemötta på samma sätt som övriga befolkningen. Företrädaren har dock sett polisutredningar där romer varit målsägande. I sådana utredningar har internationella organisationer varit inblandade. Det har dock även funnits många fall där internationella organisationer inte varit inblandade men dessa ges inte samma uppmärksamhet.

Företrädaren uppger att en brottsutsatt romsk person som är bosatt norr om Ibar vänder sig till Kosovopolisen och därefter till domstolen i Vushtri. Företrädaren tror inte att serbisk domstol skulle ta sig an ett fall med romskt brottsoffer. (s. 35-36)

Serbien

I Migrationsverkets rapport *Serbien. Rätts- och säkerhetssektorn* från 2014 görs följande bedömning av Serbiens rätts- och säkerhetsinstanser:

Lifos bedömer att det legala ramverket, den organisatoriska strukturen och de tillgängliga resurserna kring och inom den serbiska polisen tillsammans borgar för att dess kapacitet kan anses vara adekvat för att möta samhällets grundläggande krav. Ett antal integritetshotande faktorer kan dock identifieras hos den serbiska polisen. Inom poliskåren finns en kultur av korruption och det förekommer stora brister i agerande och bemötandet av samhällets särskilt utsatta grupper såsom romer och hbt-personer. Båda dessa omständigheter kan verka försvårande för enskilda medborgares möjligheter att tillgodogöra sig sina rättigheter. (s. 26)

I en respons, skriven om en serbisk frivilligstyrka, Serbian Volunteer Guard (SDG), som var verksam under Balkankrigen och som begått belagda krigsbrott, skriver australiensiska RRT (2010):

Would former paramilitary members receive assistance from the Serbian authorities if they were threatened?

No information has been discovered during this research to suggest that former paramilitary members receive a different level of protection from authorities than other elements of the Serbian population. (s. 12)

Denna sammanställning av information/länkar är baserad på informationssökningar gjorda under en begränsad tid. Den är sammanställd utifrån noggrant utvalda och allmänt tillgängliga informationskällor. Alla använda källor refereras. All information som presenteras, med undantag av obestridda/uppenbara fakta, har dubbelkontrollerats om inget annat anges. Sammanställningen gör inte anspråk på att vara uttömmande och bör inte tillmätas exklusivt bevisvärde i samband med avgörandet av ett enskilt ärende. Informationen i sammanställningen återspeglar inte nödvändigtvis Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och det finns ingen avsikt att genom sammanställningen göra politiska ställningstaganden. Refererade dokument bör läsas i sitt sammanhang.

Källförteckning

Amnesty International (AI), *Amnesty International Report 2014/15 - Serbia*, 2015, <http://www.refworld.org/docid/54f07da115.html> (hämtad 2015-03-30)

Amnesty International (AI), *Amnesty International Annual Report 2013 - Serbia*, 2013, <http://www.refworld.org/docid/519f51726a.html> (hämtad 2015-03-30)

Amnesty International (AI), *Not welcome anywhere: Stop the forcible return of Roma to Kosovo*, 2010, <http://www.refworld.org/docid/4ca17f442.html> (hämtad 2015-04-02)

Australia. Refugee Review Tribunal (RRT), *RRT - Country Advice SRB36154 - Serbia – Serbian Volunteer Guard – Arkan's Tigers – International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia – War Crimes – Organised Crime*, 2010, http://www.ecoi.net/file_upload/1930_1295364964_srb36154.pdf (hämtad 2015-04-02)

Balkan Insight, *Belgrade Women Commemorate Kosovo War Crimes*, 2014, <http://www.balkaninsight.com/en/article/belgrade-women-remember-kosovo-crimes> (hämtad 2015-03-30)

Balkan Insight, *Uncomfortable Truths: War Crimes in the Balkans*, 2011, <http://www.balkaninsight.com/en/article/uncomfortable-truths-war-crimes-in-the-balkans> (hämtad 2015-04-01)

Daily Mail, *Serb war crimes prosecutor: 'We stirred up hornet's nest'*, 2015, <http://www.dailymail.co.uk/wires/ap/article-2901928/Serb-war-crimes-prosecutor-We-stirred-hornets-nest.html> (hämtad 2015-04-01)

EU Council of Europe, EU Commissioner for Human Rights, *Report by Thomas Hammarberg, Commissioner for Human Rights for the Council of Europe, following his visit to Serbia on 12-15 June 2011*, 2011, http://www.ecoi.net/file_upload/1226_1317112713_com-instranet.pdf (hämtad 2015-04-01)

European Commission, *Commission Staff Working Document. Kosovo. 2014 Progress Report*, 2014, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-kosovo-progress-report_en.pdf (hämtad 2015-04-02)

Human Rights Watch (HRW), *World Report 2015 - Serbia*, 2015, <http://www.refworld.org/docid/54cf8383307.html> (hämtad 2015-04-01)

Human Rights Watch (HRW), *World Report 2011 Serbia and Kosovo*, 2011, <http://www.hrw.org/en/world-report-2011/serbia#kosovo> (hämtad 2015-04-01)

Migrationsverket, *Minoriteter i Kosovo*, 2013, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=30760> (hämtad 2015-04-02)

Migrationsverket, *Serbien. Rätts- och säkerhetssektorn*, 2014, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=32588> (hämtad 2015-04-02)

Norge. Landinfo, Respons. Serbia: Situationen for rombefolkningen, 2014, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=31944> (hämtad 2015-04-02)

UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR's Eligibility Guidelines for Assessing the International Protection Needs of Individuals from Kosovo*, 2009, <http://www.refworld.org/docid/4af842462.html> (hämtad 2015-04-02)

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo*, 2011, http://www.ecoi.net/file_upload/1226_1305722560_n1131982.pdf (hämtad 2015-04-01)

United States Department of State (USDOS), *2013 Country Reports on Human Rights Practices - Kosovo*, 2014a, <http://www.refworld.org/docid/53284abc22.html> (hämtad 2015-04-01)

US Department of State (USDOS), *2013 Country Reports on Human Rights Practices - Serbia*, 2014b, <http://www.refworld.org/docid/53284a765e.html> (hämtad 2015-04-02)